

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 1. septembra 1901.

Št. 17.

V službi liberalizma.

Tovariš“ trobi v bojni rog. Vsi učitelji po deželi po njegovem mnenju nimajo v prihodnjih tednih vršiti druge naloge, kakor opravljati službo političnih priganjačev za liberalno stranko. „Boj na življenje in smrt“ je napovedal „Tovariš“ vsem kandidatom katol. narodne stranke.

Mi se tej širokoustni napovedi smejemo, ker nam je znano, kako malo odmeva najdejo „Tovarišev“ tirade v vrstah treznih učiteljev, kamo li še pri slovenskem ljudstvu. A poznati je iz teh besed, da izkušnje lanskega leta „Tovariševcev“ še niso izmodrile. Zopet naj učitelj pozabi na to, kar je dolžan svojemu stanu in ugledu, postavi naj se v nasprotje z ljudstvom, kateremu bi imelo biti posvečeno njegovo delovanje, z duhovnikom, s katerim bi imel složno delovati, pozabi naj vse, kar mu svetuje trezni razum in lastna korist, in naj se bori za brezverski liberalizem, če tudi brez upa zmage.

Slovensko ljudstvo že sedaj z največjo sumnjivostjo opazuje delovanje liberalnih učiteljev, ker instinktivno čuti, da se ločijo od njega po svojem mišljenju, na mnogih krajih le težko prenaša njih predrzno nastopanje in „Tovariš“ sam je moral lani poročati o nekaterih elementarnih izbruhih ljudske nevolje... Šolski nadzorniki se pritožujejo, da vsled liberalne politike učiteljstva trpi šolstvo, gine zaupanje starišev, pada ugled učiteljstva; višji oblastniki se posvetujejo, kako bi mogli poravnati ostro nasprotje, ki je na Slovenskem zavladovalo med duhovščino in učiteljstvom, in priporočajo

zmernost, previdnost. „Tovariš“, ki velja za organ večine slovenskega učiteljstva, pa krič kakor razdivjan derviš: „Boj na življenje in smrt!“

In kateri nagibi naj bi gnali učiteljstvo v ljuti boj zoper stranko, v čije taboru je skoraj vse slovensko ljudstvo?

Ali morda gmotna korist?

Ne vemo, kaj vse so obljubili liberalni prvaki v Ljubljani Dimniku, Jelencu in drugim, ki imajo v rokah „Učit. Tovariša“, da mobilizujejo učiteljstvo zoper katol. narodno stranko. Da ti možje delajo za svojo korist, nam je že davno znano. Toda Bog bo že skrbel, da gotova drevesa ne bodo zrasla do nebes. Koliko pa naj koristi ta zoprna gonja sploh učiteljstvu, res ne moremo umeti. Katol. narodna stranka je vedno rada pomagala učiteljstvu do boljšega gmotnega stanja, kolikor je mogla z ozirom na finančne razmere v deželi. A isti oziri so vezali tudi liberalne poslance. In liberalni poslanec Višnikar je bil tisti, ki je v zasedanju deželnega zbora imenoval predloge slov. učit. društva za zboljšanje plače pretirane „zahteve“. Torej tudi liberalci učiteljem ne bodo vstvarili raja na svetu.

Ali naj stanovska zavest ali skrb za svoj ugled ali korist šolstva učitelje žene v boj?

Zavest je vedno dobra, ker rodi jasnost v načelih, odločnost in močatost. A prav tedaj, če se učitelj zaveda, da je učitelj katoliškega slovenskega ljudstva, če se zaveda, kaj je dolžan svojemu stanu, potem se ne bo dal porabljeni za valpta liberalnim mogotcem. — In kako se tepta ugled učiteljskega stanu vzpričo vsega naroda, kako se izpodkopujejo tla šoli in nje delovanju, smo že omenili. Bodite prepričani „Tovariševci“, da ničesar ne more bolj očrnuti nove šole pri ljudstvu, kakor vaše brezumno postopanje!

Zakaj naj bi se torej učitelj izpostavljal v volivnem boju v prid liberalizmu?

Jasno je kot beli dan, da navdaja voditelje liberalnega učiteljstva le slepo sovraštvo do vsega, kar je krščanskega. Ni jim mar niti ugled stanu, niti stanovska korist, niti prospesh šolstva. Vse so pripravljene žrtvovati, samo če se njim obeta dobiček. Tako ravnanje se mora maščevati!

Šola in socialno vprašanje.

(Po Willmanu spisal N.)

 naravi in načinu socialnega vprašanja so mnenja zelo različna. Celó stranko imamo, ki pravi: „Socialno vprašanje je želodčno vprašanje.“ Po njih mnenju se gre pri tem vprašanju le za vžitek, prijetno življenje, za posest. Drugim socialnim politikom pa se zdi socialno vprašanje umstveno vprašanje. Prerokujejo namreč, da bo človeška družba tedaj dobro urejena, ako pride več luči in prosvete med ljudi in če se posreči pregnati stare predsodke in „temo“, ki vlada še nad veliko množico. A tudi to mnenje je enostransko.

Clovek nima samo želodca in glave, temveč pred vsem tudi srce, ki je središče njegovega bitja in življenja. Srce pa ne pozna samo materialnih dobrot in ima drugačne težnje, kakor razum. Srce je ognjišče, kjer leže zakopane iskre, ki, razvnete, prekosé po svojem žaru celó čutne nagone in razširjajo večjo svetlobo, kakor razum: to so iskre ljubezni, ki druží moža in ženo, iskre ljubezni starišev in otrok, ljubezni do domače hiše in domačega kraja, do ljudstva in domovine, in pri mnogih skoraj zamrla iskra ljubezni do Boga in do nebeške domovine. To srce s svojimi skrivnostimi mora pred vsem vpoštevati, kdor hoče spoznati celega človeka. V njem tiči ključ do vsega socialnega življenja in delovanja.

Velik delež ima sicer pri rešitvi socialnega vprašanja država, ker se gre tudi za materialna dobra, za pravne razmere, katere mora urediti svetna oblast. A še veliko važnejšo nalogo imata cerkev in v njeni družbi šola, ki vplivata na srce in katerima so v varstvo izročena idealna dobra človeška.

Država in cerkev sta veliki socialni velesili, ki najuspešnejše vplivata na človeško družbo, in poleg njiju je prisojen ljudski šolile omejen delokrog. Ljudski učitelj ni uradnik, in ako je pameten, tudi ne bo želel uradnik postati. V velikem birokratiškem stroju bi bil on le majhno kolesce, katero bi kmalu zdrobila večja kolesa. Vendar je lahko njegov vpliv na socialno osnovo družbe zeló intenziven.

Predmet, na kateri se delovanje učiteljevo nanaša, je ves človek; ne samo razum ali kaka stroka delovanja, temveč vse dušne in telesne moči mladega gojenca. Skrbeti mora za njegov telesni, nramni in duševni blagor. Zato je učitelj, kakor pravi stari Prometej, poklican vstvarjati ljudi, mlademu naraščaju vtisniti pečat individualnosti. V tem leži veliki socialni pomen učiteljevega delovanja.

Njegova skrb bo v sedanjem času obsegala zlasti ona idealna čuvstva, ki so človeku zasajena v srce in ki smo jih preje omenili. Čim bolj vneto bo gojil verski čut, ljubezen do starišev, do ljudstva in domovine, tem močnejše jezove bo gradil proti razdirajoči socialni demokraciji. — Toda, ker zgled tudi tu največ pomaga, mora biti učitelj po vsem svojem življenju in delovanju član krščanske družbe, vzor vsem občanom in zvest sotrudnik dušnega pastirja.

Zamotano socialno vprašanje bi bilo hitro rešeno, ko bi se vsi ljudje ravnali po reku: „Moli in delaj!“ Delo in molitev edina moreta rešiti svet. Zato bo tudi glavna skrb učiteljeva, da navaja mladino k delavnosti.

On sam mora biti mož dela, ki se popolnoma posveti svojemu poklicu, v šoli in zunaj nje, da bo že njegov zgled zbujal posnemanje. S poukom in strahovanjem mora mladino privaditi na delo, ne le na dolžno pridnost, temveč na požrtvovalnost pri delu, na zvestobo, veselo vnemo. Slednjič mora tudi govoriti o dobroti in lepoti dela, o njega blagoslovu in uspehih za čas in za večnost. Velik pripomoček pri tem socialnem delovanju so učitelju zgledi iz zgodovine in iz sedanjega življenja narodovega. Od svojih prednikov se uči mladina vernosti, ljubezni do domovine,

požrtvovalnosti, delavnosti, pa tudi na posameznih živečih osebah spoznavaj, kako je treba živeti, da bo življenje srečno in zadovoljno. Taki zgledi imajo velik vpliv na mladino, navdušujejo in izpodbujajo k posnemanju.

Učitelj, ki deluje v tem smislu z zgledom in poukom, bo najuspešneje socialno deloval, zavaroval bo mladino pred pogubnimi vplivi in vzgojil rod, ki bo spoštoval vero in navade svojih prednikov.

S r c e.

(Pedagogiška študija.)

VII. *Temperament in srce.*

Goliko milijonov ljudij je na svetu, pa ne vem, če bi mogli dobiti dva, ki bi si bila popolnoma enaka v vseh rečeh; ko bi ju šli tudi za stavo iskat križem sveta. V bistvenih lastnostih smo si seveda kot ljudje enaki, a v nebistvenih pa vsi različni. Ta razlika se opira na ono skupno lastnijo, ki si jo je človek pridobil z vsemi svojimi silami, dušnimi in telesnimi. Posebno razliko provzroča tudi *temperament*, ki je silno velikega pomena v vzgojstvu sploh, posebej pa v vzgojstvu srca, ker se v prvi vrsti ozira na naša čuvstva.

Izraz „temperament“ izvira iz latinskega „*temperare*“, ker je zdravnik Galen († l. 200 po Kr.) učil, da so v vsakem človeku drugače mešani sokovi. Temperamente imenujemo tiste razlike v duševnem življenju in delovanju, ki izvirajo iz telesnih vplivov na dušo. Čutila in živci, bodisi občutni, bodisi gibni, imajo veliko moč v duševnem delovanju. Kakor je pa delovanje živčevja v raznih osebah različno, tako je v onih ozirih različno tudi duševno delovanje. Ta razlika je največ v srcu, t. j. v čuvstvih in efektih, sploh v želenju; a razteza se tudi na umsko delovanje. Kaže se pa najjasneje v večji ali manjši hitrosti dušnega delovanja. (Dr. Fr. Lampe.)

Pravo psihologično svojstvo temperamentov je torej v tem, da nekateri ljudje naglo vzprejemajo zunanje vtise in notranje predstave, pa jim tudi naglo odgovarjajo ali reagirajo; drugi pa so bolj počasni v vzprejemanju in v reakciji. Tako imamo najprej dvojne ljudi: urne in počasne; urne pa zopet lahko delimo na dva tabora: *a*) v take, ki predstave urno, a le bolj površno vzprejemajo, pa tudi takoj odgovarjajo, a brez vztrajnosti, in *b*) v take, ki urno in močno ali globoko vzprejemajo vtise, pa tudi hitro reagirajo, toda močno in vztrajno; prav tako tudi počasne lahko delimo v dva razreda: *c*) v take, ki počasno in površno ali lenobno vzprejemajo vtise, pa jim tudi počasno in lenobno odgovarjajo brez vztrajnosti, in *č*) v take, ki počasi, a močno in globoko vzprejemajo vtise in jim tudi, sicer počasno, a globoko in vztrajno odgovarjajo.

Da nam bodo ti psihologični pojavi še jasnejši, si predočujmo tako-le primero. Naše srčno delovanje bi v tem smislu smel primerjati o d m e v u a l i j e k u v gozdu ali na kakem drugem primernem kraju. *a*) Na nekaterih

krajih se sliši odmev le od ene strani — blizu — preprosto in hipno brez nadaljnega odziva, a redno, kolikorokrat kdo zavpije v ono stran. *b*) Na drugih krajih je odmev sicer tudi od blizu, a dokaj močnejši in se potem še dolgo razlega od raznih strani. *c*) Tudi taki kraji se dobé, kjer je odmev silno daleč in jako slaboten in se kmalu poizgubi v neznani daljavi. *č*) Nekaj pretresljivega pa je večstranski krepak odmev, ki se pojavlja v daljavi in dolgo razlega po raznih dolinah in tokavah.

V tem smislu so od nekdanj naštevati čvetero temperamentov ter jih imenovali *a*) sangvinični, *b*) kolerični, *c*) flegmatični in *č*) melanholični temperament po navodu nekdanjih zdravnikov, ki so človeškemu telesu pripisovali štiri poglavitne sokove: *a*) kri (sanguis), *b*) rumeni žolč (χολή); *c*) žlezo ali sluz (φλέγμα) in *č*) črni žolč (μέλαινα χολή). Ta stara, skoro bi rekel, častitljiva imena, še zdaj rabimo ali pa jih prevajamo: *a*) lahkokrvni, *b*) vročokrvni, *c*) hladnokrvni, *č*) težkokrvni temperament — seveda ne v prvotnem, marveč v metaforskem pomenu. Nekateri tudi pravijo v enako prenesenem pomenu: *a*) vetrasti, *b*) ognjeni, *c*) vodeni in *č*) prsteni temperament.

Po tej razlagi nam bo lahko naštetih vsaj nekaj poglavitnih lastnosti posameznih temperamentov.

S a n g v i n i č n i temperament (mislimo si ga kot osebo) je jako občuten za vesele in žalostne dogodke, vsaka reč ga zanima, gane, a kmalu je vse zopet pozabljeno; z enim očesom se joka, z drugim se že smeje, in med obema se že leskeče veselo pisana sedmerbojna mavrica; navadno opazuje pri vsaki reči le svitlo solnčnato stran; a kadar se mu pokaže tudi senca, se je jako ustraši, a je kmalu zopet potolažen; dela se rad loti, a ga tudi kmalu popusti, če zahteva kaj truda in napora; v družbi je rad vesel in gostobeseden; denarja, če ga kaj dobi, se mu ne zdi nič škoda in nič kaj ne preudarja, za kaj bi ga izdal; zakaj njemu je najprej „dulce“, potem šele „utile“.

Dobrosrčnost, brezskrbnost, zaupnost, sočutnost, družabnost, jasna veselost itd. so lepe strani tega temperamenta. S l a b e lastnosti pa so: Lahkomiselnost, nestalnost, površnost, nečimernost, preveliko nagnjenje za veselje in kratkočasno uživanje, jezičnost, nepremišljena predrznost itd. Pravijo, da otroci tega temperamenta so nežne in tanke rasti, lahke in hitre hoje, cvetečih lic, jasnega in živega pogleda...

K o l e r i č n i temperament je vladarski temperament, temperament pogumnih, podvzetnih, junaških src. Kakor majhna iskrica večkrat napravi velikanski požar, tako tudi koleričnega človeka lahko neznatna beseda ali okoliščina vzpodbode, da se loti velikanskih del ter premaguje ali odstranjuje ogromne težkoče in nasprotstva. Vsaka naloga javnega življenja ga zanima in vabi k delovanju; česar se loti, to tudi energično izvede; z modrim predarkom in jekleno vztrajnostjo si večkrat pribori časti in službe, ki presegajo njegove dušne in telesne moči. Že v otroških letih hoče biti prvak med svojimi vrstniki, zato je pri učenju pazljiv, temeljit in vztrajen; še pri igrah hoče biti voditelj in načelnik, povsod kaj več nego drugi. Najslav-

nejši moške v zgodovini so bili tega temperamenta: n. pr. sv. apostol Pavel, sv. Ignacij, Frančišek Ksav.; Aleksander Vel., Napoleon . . .

Hvalne lastnosti tega temperamenta so: Odkritost, veledušnost, radodarnost, bistroumnost, krepka volja, neupogljiv pogum, hrabrost in vztrajnost. Nehvalne pa: Samoglavnost, prevzetnost, domišljavost, sebičnost, ki le sebe vidi in svojo korist, druge pa graja in ponižuje, brezobzirnost, častihlepnost in vladoželjnost, nepotrpežljivost, nepokornost, trdosrčnost, jezljivost in maščevalnost, drzovitost . . . Na zunanje se neki razodeva kolerični temperament po čokati, trdni postavi, ostrem, prebodljivem očesu, po določenih potezah na obrazu, po krepki in možati hoji . . .

Flegmatični temperament je pa popolnoma nasproten prejšnjemu. Kakor tovorni vlak se počasi naprej pomika vedno po istem tiru, ne meneč se za to, kaj dela svet na desni in levi; navada mu je postava; vsaka sprememba mu je zoprna; rajše trpi, kakor pa bi si prebiral in volil drugo pot; veselje in žalost, sreča in gorjé, hvala in graja se ga ne dotakne toliko, da bi kaj prida čutil; najstrašnejše svetovne dogodbe in najimenitnejše domače spremembe ga ne morejo za več časa spraviti iz ravnotežja; sam ni rad nadležen nikomur, želi pa, da bi ga pri miru pustili tudi drugi; telesno uživanje mu je ljubše, nego dušna hrana, in kar čudi se, kako morejo koga tako zelo zanimati umetnijski izdelki, dnevne novice, politične borbe itd.

Pohvaliti moramo pač enakodušnost, miroljubnost, potrpežljivost, dobrohotnost, neprenagljenost v razsojevanju in delovanju tega temperamenta; grajati pa: počasnost, lenobo in netemeljitost v dušnem in telesnem delovanju, nebrižnost za usodo drugih ljudi, nerednost . . . . Na zunanje se bojda razodeva ta počasni temperament po bolj rejenem telesu, po bledikastem in napolnjenem obrazu, mirnem in vnemarnem pogledu, lenobni hoji . . .

Melanholični temperament se rad umika svetu ter v samoti pre-mišlja in si domišlja ter večkrat brez potrebe muči svoje srce, ker mu je lastno globoko in trajno čuvstvovanje ter neko svetožalje; njegov duh se rad bavi z nekimi medlimi spomini iz preteklosti in skrivnostnim hrepenjem v prihodnosti; torej je njegovo delovanje bolj abstraktno in idealno, življenje pa rado bolj sanjarsko in nepraktično. Kolerični temperament obrača svoje sile na zunaj, melanholični pa na znotraj. Pravijo, da je to temperament umetnikov in pesnikov.

Dobre lastnosti so mu: Mirno, globoko in tehtno mišljenje, zvestoba, resnoba, potrpežljivost in udanost. Slabe pa: Sumljivost, zavist, nestrpnost, počasnost in neodločnost, odljudnost in otožnost. — Na zunanje se menda spozna po suhem, slabotnem telesu z naprej uklonjeno glavo, po temnem pogledu in bledikastem licu, po nervoznosti. Pri otrocih se kaj redkokrat nahaja.

Temu izvajanju je pridejati še marsikaj.

Pač ga ni dobiti človeka na svetu, ki bi imel le en sam popolnoma očrtani temperament, marveč navadno prevladuje le en temperament in ima še marsikaj od drugih treh. Temperament se tudi sam močno spreminja

po raznih okoliščinah našega življenja — po starosti, vzgoji, podnebjju, družini itd. Tembolj je mogoče temperament spremeniti po modri vzgoji in lastnem stanovitnem premagovanju.

Posebej moram povdarjati v moralnem oziru, da je temperament — kot čisto naravna reč — indiferenten, ne dober, ne slab; odgovornost mu pridajemo šele mi, če po svoji prosti volji gojimo to, kar ima naš osebni temperament dobrega, slabo pa odločno odbijamo in odpravljamo, ter privzemamo še od drugih temperamentov to, kar ima vsak lepega. Vzoren človek bi bil torej oni, kateri bi združeval vse lepe lastnosti vseh temperamentov: sangvinikovo veselo navdušenje, kolerikov vztrajni ogenj, melanholikovo globoko resnobo, in flegmatikov zlati mir; seveda vsako po potrebi in zahtevi. To bi bilo prekrasno srce!

Čim bolj pa je vzgojitelju jasen nauk o temperamentih, tem bolj se bo tudi zavedal velike naloge, ki mu jo naklada ta nauk.

Prva zahteva je tukaj, kakor povsod: vzgojitelj sam bodi to, kar želiš, da bi bil tvoj gojenec; torej sam najprej uravnaj svoj temperament tako, da bo tvojim gojencem vzor, po katerem naj uravnavajo vsak sam svojega; sam bodi čisto zrkalo, v katerem naj se ogledujejo tvoji učenci.

Druga naloga bodi, da s p o z n a v a š temperament svojega gojenca in po tem tudi uravnaš način svoje vzgoje. V tem oziru bi bila seveda bolj primerna domača vzgoja, ker jo je mogoče popolnoma uravnati po individualnosti vsakega otroka posebej; v šoli pa učitelj ne more drugače, kakor da učence različnega temperamenta vzgaja skupno po istem načinu. Vendar je treba tu pripomniti, da ravno z ozirom na temperament ima skupna vzgoja mnogo prednosti. Skrajnosti raznih značajev ali temperamentov se polagoma vsaj nekoliko same obrusijo po daljšem skupnem občevanju. Tudi to se opazuje, da se veseli sangvinik kaj rad pridruži otožnemu melanholiku, in vročekrvni kolerik najrajše občuje s hladnokrvnim flegmatikom, kar mora imeti za obojno stran blagodejne nasledke. Učitelj naj to pospešuje ter skrbi za to, da ne sedé skupaj učenci sličnega temperamenta!

Vkljub temu bo pa imel tudi učitelj, ki skupno poučuje, še dokaj dela in truda z različnimi temperamenti, če hoče, da bo imela njegova vzgoja res kaj izdatnega uspeha.

V o b č e bodi njegova naloga v tem, da počasneje priganja, prehitre pa ustavlja; prevroči ogenj naj gasi, hlad in mrzloto pa naj razgreva; kar je preživega, naj kroti, kar je mrtvičnega, naj skuša poživiti. Vendar to, ko bi bilo tudi mogoče, bi ne zadostovalo, marveč njegova preimenitna dolžnost bodi tudi ta, da kar je dobrega pri vsakem temperamentu, naj poživlja, pospešuje ter zavrača na pravi tir in vzdržuje v pravih mejah, kar pa je slabega, naj odločno in vztrajno odpravlja in zatira.

Posebej pa se nasvetuje zlasti to-le: a) Pri sangviniku ne kaže postopati strogo in osorno, ker to bi gojenca jezilo in odtujilo; marveč vzgojitelj naj si ga pridobi z ljubeznijo in naj mu pokaže, da so mu vseč veseli in poskočni gojenci, a prepričuje naj jih, da ima vsaka reč svoj čas in da kristijanu življenje ni igrāča. Ker je tak gojenec vetrast in brez vztrajnosti,

bodi vzgojitelj tem vztrajnejši ter neizprosno zahtevaj, da vsako delo, ki se je pričelo, naj se tudi pošteno nadaljuje in konča, ter določuj za razna opravila gotov red. — *b)* Kolerika je še težavnejše voditi in vzgajati. Pri tem mora vzgojitelj pokazati možato, ponosno avtoriteto; vse naj poprej dobro premisli in potem ukazuje nepreklicno; s preveliko ponižnostjo in vlnudnostjo bi ne dosegel uspeha, marveč le s tem, če z vsem svojim nastopom prisili gojenca, da ga s p o š t u j e. Velikokrat naj mu tudi predočuje slavne vzornike, ki so bili pa čisto skromni in pohlevni. Osobito naj opozarja na našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki je vse vedel, vse imel, vse premogel, in vendar — kako je bil skromen, ponižen, pokoren . . . — *c)* Od flegmatika naj vzgojitelj ne zahteva preveč hkrati, da ga ne preplaši. Zeló težko ga je pripraviti k težavnejšemu delu, ker se ne zmeni ne za pohvalo, ne za grajo; treba je torej napredovati polagoma, a odločno, če ni drugače, tudi z občutno kaznijo; poudarja naj se dobri namen, večno plačilo in večne kazni . . . *č)* Sreča za slehrnega vzgojitelja je pač, da ne dobi z lepa v roko pravega melanholika, ker s takim je strašna težava. Če mu je prijazen, misli, da se mu le blini in ga hoče goljufati; če se šali z njim, méni, da se hoče norčevati. Le z veliko prizanesljivostjo in potrpežljivostjo si ga more pridobiti in voditi zlasti s pomočjo nadnaravnih tolažil in pomočkov.

Razpravo o temperamentih sem zato nekoliko bolj razširil, ker se tako tesno tiče našega srca; zakaj zboljšati in ublažiti temperament se pravi zboljšati in ublažiti srce; čednosti ali pregrehe našega temperamenta so čednosti ali pregrehe našega srca!

K.

Varčni otroci.

Vzgoja je zlasti v tem, da se mladina odvadi slabega in privadi dobremu. Da se pa ta namen doseže, je treba otroku isto reč večkrat povedati in priporočiti, navadno pa še tudi pokazati in morda tudi pomagati pri izvršitvi.

Vse to je posebno potrebno pri čednosti, ki je v sedanjem času jako redka, namreč v a r č n o s t ali š t e d l j i v o s t, ker se ne dá tajiti, da ljudje, zlasti mladi, pri nas močno zapravljajo, t. j. denar razmetavajo za nepotrebne ali celó škodljive reči.

Učitelj naj o raznih priložnostih, zlasti pri verouku, čitanju, pa tudi pri računstvu, govori o varčnosti. Razlaga naj otrokom b i s t v o v a r č n o s t i, da je namreč varčnost krščanska čednost, ki varno hodi v sredi med skopostjo in zapravljivostjo. Zato naj jih enako odvrča od zapravljanja, kakor strastnega stiskanja. Posvari naj otroka, če je opazil, da je kaj brez potrebe izdal; a opozori naj ga tudi o posebni priložnosti, da naj kaj dá iz prihranjene lastnine za kako reč, ki jo sam potrebuje, ali pa za kake dobre namene, n. pr. malo miloščino, ko je bil pri sv. birmi, pri prvem sv. obhajilu, ob godu itd. Vendar naj bi, vsaj v prvih letih, otroci vselej vprašali doma ali v šoli, kadar hočejo kak denar izdati, da se učijo modre porabe.

Navaja naj jim večkrat tudi v z r o k e, zakaj naj bodo varčni. Uči naj jih, kako težko se prisluži denar in kako je torej nespametno, ga lahkomišelnostjo zapravljati. Posebej bo treba večkrat opozoriti na škodljivost sladkosnednosti, nasproti pa na veliko korist, ki jo donaja zdržnost in premagovanje samega sebe, ter red v vsem vedenju in še posebej pri uživanju. Ne bo odveč, čestokrat povdarjati tudi g o s p o d a r s k o stran: koliko si otrok lahko prihrani v nekaterih letih, ako začne zgodaj štediti, čeravno le po malem, in kako prav mu utegne priti v poznejših letih.

Druga naloga pa je, da se otrokom dejansko dopové in pokaže, kako naj varčujejo. Skrben učitelj bo morda še sam prevzel ta trud, da posreduje nakladanje malih prispevkov, bodisi po šolski, poštni ali kaki drugi hranilnici, ki pošteno deluje v dotičnem kraju.

Malo reči je v sedanjih dneh tako eminentne važnosti, kakor modra štedljivost; zaslužno veliko si torej pridobi slehrni vzgojitelj, kateri z besedo in dejanjem navaja mladino k tej čednosti. Večletna izkušnja me uči, da v vsakem kraju so najboljši mladeniči in najpoštenejši možje oni, kateri znajo pametno štediti. Pridno torej obdelujmo to hvaležno polje. Vstreženo nam bo, če nam še kateri somišljeniki podajo kaj praktičnih nasvetov in navodil v tej reči, ali pa morda sporočijo tudi kaj o vspehih lastnega prizadevanja.

K.

D o p i s i.

Z Dobrove. Dne 30. julija smo imeli letno učiteljsko konferenco za okraj ljubljanske okolice v I. mestni deški šoli — Komenskega ulice — v Ljubljani. Zbrali smo se vsi, izvzemši enega g. tovariša, ki je pa svojo odsotnost opravičil. Tudi dve bivši učiteljici sta izostali.

Dnevni red je obsegal 10 točk.

Gospod okrajni nadzornik profesor Vilibald Zupančič otvori konferenco s pristrčnim pozdravom zbranega učiteljstva, opraviči odsotnost p. n. g. vladnega svetnika markija Gozanija in imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja Janka Žirovnika. Konferenca pa izvoli soglasno gospoda nadučitelja Petrovca in gospodično učiteljico Pirkovič, oba službujoča v Polhovem Gradcu — zapisnikarjema.

Nato omenja g. nadzornik izpremembe med učiteljstvom tega okraja, kakor onih v višji deželni šolski upravi, ki so se izvršile v preteklem šolskem letu. V pokoj

sta stopila gg. tovariša nadučitelja Ivan Kogej na Brezovici in Ivan Borštnik v Šmariji pod Ljubljano. Oba sta že umrla. Umrla je tudi blaga gospodična učiteljica Vidic na Vrhniki. Zborovatelji vstanejo v znamenje sožalja. G. nadzornik omenja dalje, da je bil gospod referent v dežel. šol. svetu p. n. Jos. Merk na lastno željo upokojen. Neizprosna smrt tudi temu dobremu in zvestemu prijatelju kranjskega učiteljstva ni prizanesla. Vrlemu možu bode ohranilo učiteljstvo hvaležen spomin. Vpokojen je bil na željo c. kr. deželni šolski nadzornik za srednje in ljudske šole, p. n. gospod dvorni svetnik Šuman. Deželna šolska nadzornika pa sta postala gospoda: Peter Končnik za srednje šole, in ravnatelj Hubad za ljudske šole. Ko je gosp. profesor omenil, da je imenovan za bodočo šestletno dobo iznova okrajnim šolskim nadzornikom za kamniški okraj in ljubljansko okolico, so zbo-

rovalci z oduševljenim trikratnim „slava“ klicem pozdravili to veselo vest. Gospod nadzornik je v svojem govoru priporočal, naj se po vseh šolah tega okraja vsled sklepa lanske konference vpelje Josin-Ganglovo: „Drugo berilo“, naj bi se vse učiteljstvo vpisalo v društvo „Šolska Matica“, kar bi bilo gledé nadaljne njihove izobrazbe velike koristi. Čim več udov bode šteló to prepotrebno društvo, tem bolje bode procvitalo v korist učiteljstva in slovenskega šolstva.

Dalje omenja Grefejevih kulturnih slik „Stara Kranjska“. Krajni šolski sveti in šolska vodstva so dobila svoj čas povabila, naj si jih naročé in prijave (sklepi) za naročbo so se imele napraviti do dné 15. julija t. l. Toda do dneva konference ni došlo nobenih pozitivnih izjav. Nekateri krajni šolski sveti so se v svojih sklepih sicer oglasili, a le s pogojem, da, dokler teh slik sami ne dobé na ogled, jih tudi za svoje šole ne morejo naročiti.

Omenja dalje ponudbo novih patentovanih šolskih klopi tvrde: Albin Köller — Aussig in Böhmen, od koder lahko vsakdo dóbi franco ilustrovani cenik, in da more učiteljstvo dobivati tudi iz dvorne knjižnice knjige na posodo. Prošnja v ta namen mora biti od kakega javnega urada potrjena in po c. kr. okr. šolskem svetu odposlana na merodajno mesto.

Poročila o kmetijskem poduku, ženskih ročnih delih in o več ur poduka na teden, kot ga je po postavi predpisanega, so odposlati njemu samemu v kratkem času, če se to ni prijavilo že v letnih šolskih poročilih in statističnih izkazih. Pregled šolskih zamud iz vsakega pretečenega meseca naj se vpošilja za slednjo šolo do dné 4. bodočega meseca c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku.

Kar se tiče napredka v pouku, je bil ta sploh dovoljen, na več šolah pa tudi prav dovoljen. Učiteljstvo je brez izjeme

vršilo svoje stanovske dolžnosti vestno in skrbno. A ob vsem tem trudu in prizadevanju so tu in tam razmere, ki slabo uplivajo na šolski napredek, katerih pa učitelj ob najboljši volji sam nikakor ne more odstraniti. V prvi vrsti je omenjati neredni obisk šole, ki ga provzročuje tu in tam revščina roditeljev; v bližini Ljubljane pa največ pomanjkanje poslov in najemnikov, ker iz teh krajev vse sili za boljšim zaslužkom v Ljubljano, osobito v c. kr. tob. tovarno. Kmet mora o pravem času vršiti svoja gospodarska dela, ako hoče sebe in svojce skromno prerediti ter plačevati predpisane mu davke. Poslov in najemnikov ni dobiti; torej pomagaj si, kakor moreš. Marljivi ratar je v teh krajih zares vsega pomilovanja vreden. Tu in tam pride pa tudi malomarnost posameznih starišev in popustljivost krajnih šolskih svetov v poštev kot vzrok nerednemu obisku šole.

Olajšave gledé obiska šole pristojé le c. kr. okrajnemu in deželnemu šolskemu svetu; krajni šolski sveti te pravice do sedaj še nimajo. Učiteljstvo naj skrbi za daljno strokovno izobrazbo; pridno naj se poslužuje okrajne učiteljske knjižnice; preskrbljena je bogato z vsakovrstnimi poučnimi knjigami. Prebira naj pa tudi prav pridno strokovne (šolske) liste. Iz vsega tega nabere si bogatega kapitala za izvrševanje svojega vzvišenega poklica. Tudi današnje zmedene politične razmere ne uplivajo ugodno na šolski napredek. Ob tem bodi učitelj dokaj previden in moder, trudi se in prizadevaj, da živi v lepi slogi z duhovščino. Oba stanova, učiteljski in duhovski, sta poklicana, da izobrazujeta ljudstvo in je navajata k vsemu dobremu in blagemu. To dosežeta pa le, če živita v lepi slogi. Ako je učitelj moder, previden in značajan mož, pridobil si bode vsestransko zaupanje, ljubezen in spoštovanje, kar vodi konečno

do pravega cilja, do zaželjene zmage. — Učitelj naj se za vsako uro poduka prav skrbno in temeljito pripravi. Le tako bode njegov pouk mikaven, temeljit in koristen. Brez priprave ne bode zbudil zanimanja pri mladini, pouk bode dolgočasen in brezvspešen. Tako brezbriznost otroci pri učitelju takoj zapazijo, postanejo raztreseni in izgubé veselje do šole in učenja.

Skrbi naj pa učitelj tudi za potrebne učne pripomočke. S temi si mnoga pomore pri pouku, ker z njimi poučuje nazorno, kar je poglobljena zahteva. Ako kak krajni šolski svet noče preskrbeti sam predpisanih učnih pripomočkov, naj javi šolsko vodstvo zadevo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, in šola bode na račun krajnega šolskega sveta kmalu dobila potrebne učne pripomočke. Iz krajnih šolskih knjižnic naj se sposobnim šolskim otrokom pridno izposojujejo poučne knjige, pa tudi odraščeni; s tem se budi veselje do daljne izobrazbe. Šolski vrti z drevesnicami so velike važnosti; nobena šola naj bi ne bila brez tega učnega pripomočka. Kjer se šolski vrt še pogreša, naj bi se skoraj omislil. — Isto velja tudi o čebelarstvu. Torej z vso vnemo in vstrajno na delo za koristno stvar na polju kulture!

Poročilo gosp. nadučitelja Benedika: „Kako naj šola deluje proti alkoholizmu“, je bilo jako temeljito in zanimivo. Gospod poročevalec je žel popolno priznanje za svoj izvrstni referat. Naj bi ga izvolili tudi objaviti!

Drugi poročevalec, g. učitelj Fr. Grm iz Kopanja, je tudi svojo nalogo: „Slovnica na jednorazrednih ljudskih šolah“, častno rešil. Njegovo poročilo je bilo zelo obširno, a jako temeljito in strokovno. Vnela se je ob koncu tega poročila precej živahna debata, katera je pa

donesla mlademu gospodu popolno pohvalo in priznanje za njegov trud.

Kar zadeva nasvet o preosnovi učnih črtežev (načrtov), se je sklenilo počakati do bodoče deželne učiteljske konference. Ko bode ta svoj sklep storila, pride stvar šele v okrajni konferenci na dnevni red in v razpravo.

Učne knjige ostanejo po šolah sedanje.

Poročilo knjižničnega odbora je pokazalo najugodnejši položaj knjižnice. V njenem odboru ostanejo — (izvzemši gospod Vikt. Jakliča, namestu katerega je izvoljen g. nadučitelj Lavtižar) — stari člani.

Samostojnih predmetov ni bilo nobenih.

Sledile so običajne zahvale. Presvitlemu cesarju Francu Jožefu I. zakličejo zborovalci trikrat navdušeno „slava“ in zapojó cesarsko pesem.

Skupno kosilo je bilo v hotelu „Štrukelj“ v Kolodvorskih ulicah. Tukaj je hitro minil čas med zaupnimi pogovori in raznimi napitnicami.

M. Rant.

Iz Ljutomera. (Priateljici v spomin.) Dne 7. avgusta je po dolgi, mučni bolezni umrla v Kranju bivša učiteljica — soproga tamošnjega c. kr. notarja, gospá Katarina Šlamberger, roj. Preširen. Draga pokojnica se je izobraževala na ljubljanskem učiteljišču in si meseca julija l. 1877. pridobila izvrstno spričevalo zrelosti, kateremu je sledilo dve leti pozneje ravno tako dobro spričevalo učiteljske sposobnosti. Službovala je prva štiri leta na deški šoli v Brežicah; od tod je prišla na dekliško šolo v Ljutomer, kjer je ostala do jeseni leta 1883. Takrat je nastopila službo na dekliški šoli v Kranju, kjer pa je ostala v službi le do 18. julija l. 1884., to je, do dneva svoje poroke s takratnim ljutomerskim c. kr. notarjem Ant. Šlambergerjem. Pred tremi leti je bil njen

soprog imenovan kranjskim notarjem in vrnila se je v svojo domovino, — v preljubljeno kranjsko deželo. Žalibog ji je bilo prisojeno le kratek čas bivati na domačih tleh. Zadnja leta je vedno bolehal. Bolezen otrok, — smrt preljubljene najmlajše hčerke, je še pospešila katastrofo.

Ni je več izborne učiteljice, izvrstne vzgojiteljice, — ni je več uzorne soproge, in nenadomestljive matere! Na gomili umrle ne žaluje samo soprog, otroci, sorodniki, ampak tudi vsi nekdanji učenci in učenke, tovariši in tovarišice, prijatelji in znanci. Bodi ji zemljica lahka! E. R.

Slovstvo.

Anton Martin Slomšek kot pedagog. Spisal Josip Brinar Natisnil in založil Dragotin Hribar v Celju.

O Slomšku se je že mnogo pisalo. Ta in oni je že poskušal načrtati kolikor mogoče popolno podobo vzornega moža. In ker je njegovo delovanje večji del bilo posvečeno šolstvu, so se povdarjale tudi Slomškove pedagoške zasluge. Opozarjamo tu na študijo M. Slaviča „Slomšek — pedagog“ v letošnjem Almanahu slovenskih bogoslovcev, kjer je pisatelj po Slomškovih spisih podal zelo natančno sliko vzgojeslovnih načel in nazorov našega največjega pedagoga. Isti smoter si je postavil tudi gosp. Brinar pri svojem delu. — Nič novega ni, kar nam pisatelj pripoveduje o Slomšku. Iz Kosarjevega in Medvedovega življenjepisa, iz Drobotnic, iz „Zbranih spisov“ so nam že davno znane vse poteze, na katere nas opozarja v svojem delu. A g. Brinarju gre zasluga, da je vzgojno delovanje znanstveno razkrojil in preiskal, da je natanko določil in opredelil njega smoter in načela. Za „Uvodom“ pod zaglavjem „Slomšek in njegova doba“ precej obširno popisuje Slomškovo življenje in delovanje na polju šolstva. V drugem delu pa kritično razkraja in opredeljuje njegove nazore o vzgoji. Posamezna poglavja razpravljajo: I. O vzgojni svrhi, II. o vzgojnem postopanju, III. o sredstvih vzgoje, IV. o vzgojnih oblikah. Tretji oddelek obravnava Slomškove nazore o pouku, (o svrhi pouka in učnem postopanju, o učnih predmetih), četrti podaje njegove izreke o šoli in učiteljih. V zadnjem poglavju natančno preiskuje in ocenjuje pisateljsko delavnost pedagoga Slomškega. (Spisi za mladino, Učne knjige, Pedagoške razprave in „Blaže in Nežica“.)

Iz površno načrtane vsebine je razvideti, da je g. pisatelj snov zelo temeljito obdelal. Podal

je namreč naobraženemu slovenskemu občinstvu strogo po znanstvenih načelih izdelano razpravo o našem največjem pedagogu. S tem ni le obogatil našega skromnega pedagoškega slovstva, temuč tudi Slomškovo vzgojno delovanje znanstveno raztolmačil. Pripovedovanje je vseskozi lahko in prijetno. Pisatelj se je ogibal suhoparnega tona, ki je v učeni razpravah običajen. Jezik je lep, bogat in na nekaterih mestih pesniško vznesen. [A prav zato, ker je imel pisatelj jezik v oblasti, postal je mestoma preveč gostobeseden in obširen n. pr. pri „Uvodu“. Ta je preveč splošen za razpravo o „Slomšku — pedagogu“. Tožba „da so zagnili valovi pozabljivosti odlične zasluge velikega pedagoga“, je pač pretirana. Saj se je že preje in zopet ob stoletnici mnogo pisalo in govorilo o njegovem vzgojnem delovanju. Slomškova vzgojna „svrha“ nima pietističnega značaja, kakor ga je imela Frankejeva ali Zinzendorfova. Pietizem je namreč enostransko gojenje pobožnih čustev, Slomšek pa je povdarjal izobrazbo uma (napredek v spoznavanju božjem) in volje (rast v čednosti). Njegov vzgojni ideal je stari krščanski ideal, kakor so ga začrtali že sv. Avgustin in drugi cerkveni očetje. Brez potrebe se spodtika pisatelj (str. 72. sl.) nad tendencioznostjo v mladinskem slovstvu. Polemika zoper „moralizovanje“ mu je precej narasla. A pomislil naj bi bil, da vprav moderni pisatelji, ki po mnenju naših sodobnikov stojé na višku umetnosti, po svoje „moralizujejo“. Romani Tolstega so skoraj vsi tendenciozni, istotako novejša dela znanega francoskega pisatelja. Ako se ti ne zadovolé pri odraslih z „estetiškim užitkom“, zakaj bi mladinski spisi ne smeli imeti dobre tendence? — Zelo natančno je pisatelj ocenil pomen Slomškove knjige „Blaže in Nežica“. Sploh je poglavje o učnih

knjigah najtemeljitejše izdelano. Ponavljamo: Brinarjeva knjiga je znamenita pedagoška študija, ki nam iznova dokazuje veliki pomen našega Slomška za slovensko šolstvo. Zato jo vsem učiteljem, vzgojiteljem in sploh izobraženim Slovencem priporočamo. —n.

Čujte nas! Spisal Rudolf Vrabl. Cena 40 v. Tisk in založba J. Blasnikovih naslednikov. 48 strani.

To je menda že tretji zvezek Vrablovih pravljic in pripovedek. Kar smo rekli o prejšnjih njegovih zbirkah, velja tudi o tej. Marsikako dobro jedro je v njih, a tudi mnogo plitvega, prisiljenega, nejasnega. Pravljica „Milijoni“ ima namen pokazati, da bogastvo človeka ne stori srečnega, temuč da mu pravo srečo daje le zadovoljnost. Konceptija je preprosta, a jasna in logična. „Vanda, poljska kraljica“, vzbuja naše spoštovanje in občudovanje vsled svoje junaške ljubezni do deviške čistosti, katero ceni nad vse. Toda v pravljici preveč prevladuje ona sentimentalnost, ki smo jo že večkrat zasledili v Vrablovih spisih. Kakšen pomen ima basen „Kamen“? Iz nje se učimo samo, da je kamen vsakemu napoti. In to je

naravno. Nenaravno pa je kamnu pripisovati bridko zdihovanje, solze itd. V basni se morajo namišljena čuvstva, besede, dejanja strinjati z naravo predmeta, kateremu se pripisujejo. Pri Vrablu kamen celo pričakuje smrti („Smrt — kmalu prideš . . .“ str. 31). Kako naj kamen umre? — Zadnje tri pravljice oziroma pripovedke imajo nravno tendenco. Pred sodbo, katero izvršuje tu sv. Peter (!), je nižji uradnik Dragotin Imovič kaznovan z večnim pogubljenjem, ker je zatajil svoj materni jezik. Misli ne moremo imenovati srečne. „Izgubljena sreča“, kaže pogubljenost žganjepitja, a zelo pretirava; pripovedka „Že tretji“ pa strupeni vpliv tobaka na mladino, kateri je vgrabil materi že tretjega sina. Poslednja ima to prednost, da se giblje na realnih tleh in ne v nekem izmišljenem pravljicinem svetu. G. pisatelju bi sploh svetovali, naj v prihodnje snov za svoje povestice zajemlje iz vsakdanjega življenja. Dobre pravljice in basni je težje pisati, kakor povesti, a poslednje so mnogo koristnejše. — Zakaj ima zbirka tako neprimeren naslov? —n.

Šolske vesti.

Imenovanja. V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Gorici so imenovani gospodje: ravnatelj Štefan Križnič, predsednikom, prof. Viktor Bežek, namestnikom; člani so pa gg.: prof. Anton Šantel, Ferdinand Seidl, Anton Fras, Anton Gvaiz, dr. Franc Kos, Pij Babuder in Aleks. Gioseffi; vadnični učitelj Karol Travan in okrajni šol. nadzornik Finžgar.

Deželni šolski zakon za Koroško se ima prenarediti. Deželni šolski svet je izvolil v zadnji seji poseben odsek, ki naj bi se o tem posvetoval.

Učno potovanje. Ministerstvo za uk in bogočastje je glavnemu učitelju na c. kr. učiteljsišču v Ljubljani gosp. Franu Suherju podelilo štipendijo, da se je mogel vdeležiti pedagoškega kurza v Jeni.

Šolski vrtovi na Kranjskem. Število šolskih vrtov na Kranjskem znaša sedaj 229, število sadnih drevesnic 171. Na 195 ljudskih šolah se poučuje v sadreji in poljedelstvu.

Nove šole na Štajerskem. Deželni šolski svet je sklenil, da se ustanove nove deklishe ljudske in meščanske šole v Celju, Judenburgu in Ptujju. Seveda bodo te šole vse nemške. Slovencem ne pade kmalu drobtina z bogato obložene nemške mize.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem. Na enorazrednici v Preloki in na nemški enorazrednici v Stehanji vasi (Stockendorf) sta razpisani službi učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje. Prošnje do 8. septembra na c. kr. okr. šolski svet v Črnomlju. — Na štirirazrednici v Seno-

žečah je razpisano mesto nadučitelja s postavnimi dohodki. Prošnje do 16. septembra na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na štirirazrednici v Loškem potoku sta namestiti dve učni mesti ali stalno ali začasno. Prošnje do 31. avgusta na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — Na štirirazrednici na Bledu je popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 5. septembra na okrajni šol. svet v Radolici. — Na enorazrednici v Ledinah pri Idriji je razpisana služba učitelja-voditelja. — Štajersko. Na trirazredni ljudski šoli na Vidmu je stalno event. začasno popolniti učiteljsko mesto z dohodki III. plač. razreda. Prošnje na krajni šolski svet v Vidmu do 5. septembra. — V šolskem okraju Celje so razpisane sledeče službe: na novovstanovljeni dvozrednici v Gotovljah (pošta Žalec) je razpisano mesto nadučitelja in drugo učno mesto z dohodki III. plačilnega razreda in prostim stanovanjem; na petrazrednici v Št. Pavlu v Slov. dolini učno mesto III. plačilnega razreda. — V šolskem okraju Konjice: na trirazrednici v Zrečah učiteljsko mesto (III. plač. razred), na petrazredni okoliški šoli v Konjicah služba učiteljice ročnih del z remuneracijo 538 K in desetimi učnimi urami na teden. — V šolskem okraju Laško: na

petrazrednici v Trbovljah učiteljsko mesto II. plač. razreda, na ekspoziaturi v Lokavcih pri Zidanem mostu učiteljsko mesto II. plač. razreda. Prošnje do 15. septembra na dotične krajne šolske svete.

Orglarska šola Cecil. društva ljubljanskega je dné 11. julija končala po slovesni zahvalni sv. maši v frančiškanski cerkvi 24. leto z izpraševanjem učencev iz raznih predmetov. Izmed dvajset učencev je naredilo zrelostni izpit pet abiturijentov in en privatist; dva (Bole Janez in Brunet Josip) sta dobila spričevalo sposobnosti za orglarsko službo z odliko, ostali štirje (Čebulj Janez, Fabijani Ignacij, Lavrič Anton in privatist Kožlin Ignacij) pa so dobili spričevalo sposobnosti z dobrim vspehom. Novo (25.) šolsko leto se začne dné 18. septembra tega leta s preskušnjo na novo oglašanih učencev gledé njih posluha, glasu in glasbene osnovne vednosti. Potrebno je tudi npravstveno spričevalo gosp. župnika.

Cerkveni glasbenik.

Pevci za frančiškanski kor v Ljubljani se bodo sprejemali 14. septembra ob 9. uri zjutraj. Pogoj sprejema je dober glas in posluh za petje; pevci imajo tečno hrano opoldne in zvečer.

Drobtine.

Škodljiva strogost. „Nič tako zelo ne omamlja otroškega duha, kakor prestrog učitelj, kateremu je težko ustrezati; otroci so žalostni in obupni; vse jim mrzi. Strah, ki se ga ne iznebijo več, jih zadržuje od vsakega napora. Posnemajmo vinogradnike, ki prizanašajo vinski trti, dokler je še slabotna; tedaj je nočejo obrezovati, ker vedó, da železo ni zanjo in da ne

more prenašati najmanjše ranitve.“ (Kvintilian.)

Statistika zločinstev. Na antropološki kongresu v Genfu je predložil profesor Cond statistiko zločinstva. Iz statistike posnemamo, da pride na 100.000 ljudi zločincev: advokatov in notarjev 23,3, profesorjev, učiteljev 15,8, zdravnikov 18,6, lekarnarjev, farmacevtov 37,9, babič 86,9,

pisatelj 44,9, umetnikov 40,2, duhovnikov 7,1. Tako statistika; ako se pa bere liberalne liste, se bi domnevalo, da je največ zločincev med duhovščino.

Dragocenost katolišk. katekizma.

Dr. Willmann piše v svoji „didaktiki“ jako spoštljivo o katoliškem katekizmu tako-le: Katekizem obsega verske in npravne resnice v najkrajši obliki in je v tem smislu ra širjenje apostolske veroizpovedi in dekaloga. Ako je sestavljen v vprašanih in odgovorih, se poslužuje starodavne didaktične oblike, ki so jo rabili že vzhodni narodi in pitagorejci. Pozitivnost in popolnost njegove vsebine ga pa loči od vseh drugih sličnih nekrščanskih učnih tekstov. Poganstvo nima katekizma ker se njegova slutnja božanstva ne dá ločiti od poetičnih elementov in torej ne dopovedati v preprosti nenakičeni obliki; ravno tako ga nima deistična izolika, ker se brezbištvene nadomestitve, ki si jih je prikrojila namesto vere, nikakor ne morejo tako tesno in natanko določno izraziti.

Ker je katekizem tako daleč razširjen, tako majhnega obsega in tako nizke cene in ker se že rabi v zgodnih mladostnih letih, se nam zdi nekaj navadnega, nekaj vsakdanjega, kar je v nekem čudnem naspotju z veličastnostjo njegove vsebine. „Knjižica se malo ceni“, piše v svojem pastirskem listu Rodeški škof Giraud, „ker se ne misli na to, da na malo straneh v sebi hrani vse zaklade modrosti božje, modrosti sv. cerkve, modrosti stoletij. Mislimo si, ta malo čislani katekizem bi bil prišel v roke Sokratu, Platonu, Aristotelu; strmeli bi bili in se čudili, ter se srečne šteli, da so si ugasili vednostno žejo ob luči, ki jim je tako hipoma zasvetila, ob nauku, ki nam rešuje uganke, odgovarja na dvome, odstranja težkoče, ki dela tako čudovito zvezo med ljudmi in Bogom, zemljo in

nebom, časnimi in večnimi rečmi, vse to pa brez obilice besedij, brez obširnih razprav, v tako jasnem in razumnem jeziku, da ni treba nič drugega, nego ušes, da poslušamo, in vzprejemnega srca, da verujemo in ljubimo.“

Umobolne učiteljice. Prof. Zimmer je nedavno objavil v časniku „Christliche Welt“ zeló vznemirjajoč članek pod naslovom: „Bolezen uma pri učiteljicah.“ V njem pripoveduje, da je pri obiskovanju raznih blaznic med umobolnimi zapazil primeroma mnogo in hudo obolelih učiteljic. Ta opazovanja so mu dala povod, da je iz vseh zavodov za umobolne po Nemčiji, Avstriji, Švici in Ruski prosil podatkov. Na tej podlagi je izračunil, da je med 80—90 umobolnimi ženskami že po ena učiteljica. Ker pride na Pruskem po zadnji ljudski štetvi na 350 žensk ena učiteljica, sledi, da je nevarnost boleznin na umu pri učiteljicah štirikrat večja, kakor pri drugih ženskah. Še slabše so razmere pri onih deklicah, ki se pripravljajo za učiteljski poklic. Te so desetkrat bolj izpostavljene nevarnosti, da obolé na umu, kakor druge ženske. Pisatelj zaključuje: Ako telefonistinje in prodajalke postanejo nervozne, se ni čuditi, kajti njih opravila ne prijaajo ženskemu srcu. Toda če je delovanje učiteljice, ki se po svoji naravi tako lepo strinja z ženskim poklicem, vsled napačne vzgoje izpostavljeno nevarnosti, potem je seveda stvar vredna premisleka.

Nevarnosti uhljanja. Otroke za ušesa vleči ni zdravo. Prof. Lasser je nedavno objavil neko razpravo, v kateri dokazuje na podlagi mnogih slučajev, da se z uhljanjem mnogokrat prenese tuberkuloza od bolnih ljudij na otroke, in svari, naj se otroci nikar na tak način ne kaznujejo.

Olajšave ob zadobitvi odpustkov za sv. leto pri šolski mladini na Dunaju. Vsled prošnje eminence kardinala

in knezonadškofa dunajskega, dr. Gruše, so sv. oče Leon XIII., z ozirom na težkoče ob zadobitvi svetoletnih odpustkov pri šolski mladini vseh ljudskih in meščanskih šol na Dunaju, z odpisom svete penitenciarije z dné 28. junija 1901 dovolili, da vsi šolski otroci ljudskih in meščanskih šol na Dunaju dobé lahko odpustke za sveto leto, ako štirikrat obišejo cerkev, ki je njih šoli najbližja in jo v to odloči ordinarij. Te velike olajšave je knez.-nadškof. ordinarijat naznanil ter v to svrho odločil cerkev, bodisi župnijska ali samostanska, ki je najbližja dotični ljudski ali meščanski šoli.

Ferijalni učiteljski tečaj v Wolfbergu na Koroškem, katerega so prire-

dili letos vseučilišni profesorji z Dunaja, se je dné 5. avgusta pričel. Predavalo je sedem profesorjev v raznih strokah. Slušateljev oziroma slušateljic je bilo 120, največ iz Češkega Slovencev le malo. S Štajerskega se je vdeležil tečaja učitelj gosp. A. Kosi iz Središča.

Stavka učiteljev. Glasilo tridentskih učiteljev „Didaskalia“ grozi s stavko učiteljev, ako se finančni položaj učiteljev ne izboljša.

Pomote. V zadnji številki „Slovenskega Učit.“ so zaostale nekatere tiskovne pomote. V članku „V obrambo“ str. 249 je mesto „francosko“ brati „frankovsko“. Druge manjše pomote naj vsakdo sam popravi.

Zaloga šolskih in pisarskih potrebščin,

v G o r i c i

Ilepisnic, spisovnic, risank, peres, ročnikov, svinčnikov i. t. d., kar pripada taki trgovini.

Papir v pisankah in risankah je prav dober in mnogo boljši, nego je bil sploh do zdaj v navadi; vendar stane n. pr. 100 pisank le 1 K 40 drobnicev; pri naročilu nad tisoč pisank odbije se še 5% cene.

Cene so sploh tako nizke, da je mogoče oddajati le proti takojšnjemu plačilu ali s povzetjem.

 Poštena postrežba se jamči.

Uzorci se pošiljajo na zahtevanje brezplačno.

— Pri naročilu risank treba naznaniti oddaljenost pik. —

Za naročila in priporočila trgovcem takih reči priporoča se velecenjenemu učiteljstvu sploh, posebno pa svojim prijateljem in znancem

odličnim spoštovanjem udani

G. Likar,
bivši učitelj.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.